

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: The Euro: How a Common Currency Threatens the Future of Europe.

Trump'ın politikaları hala bir muamma

Donald Trump mevcut ruh halini çok iyi kullandı. İşler yolunda gitmiyordu ve birçok seçmen değişim bekliyordu. Şimdi istediklerini alacaklar. Artık eski tas eski hamam olmayacak. Fakat daha önce neredeyse hiç bu kadar belirsizlik olan bir dönem olmamıştı. Trump'ın hangi politikaları izleyeceği hala bir muamma.

Her ocak ayında yeni yıl için genel tahminlerde bulunmaya çalışırım. Ekonomik öngörülerde bulunmak herkesin bildiği üzere zordur. Fakat Harry Truman'ın 'öte yandan' diyemeyecek bir ekonomist istemesindeki gerçeğe rağmen, tahminlerim şimdiye kadar hayli güvenilir olduğunu kanıtladı.

Son yıllarda güçlü bir mali teşvik olmazsa (ki ne Avrupa'da ne de ABD'de söz konusu değildi) 2008 Büyük Buhranı'ndan toparlanmanın yavaş olacağını doğru bir şekilde öngörmüştüm. Bu tahminleri yaparken karmaşık ekonomik modellerden ziyade sorunun altında yatan ekonomik güçler üzerinde yapılan analizlere dikkat etmiştim.

Örneğin 2016 yılının başında son bir kaç yıldır ortaya çıkan küresel talepteki eksiklikte ciddi bir değişiklik kaydedilmeyeceği belliydi. O yüzden güçlü bir iyileşme bekleyen uzmanların dünyaya pembe gözlüklerle baktığını düşünüyordum. Ekonomik gelişmeler benim beklediğim yönde gerçekleşti.

2016'nın politik olaylarında ise durum böyle değildi. Yıllardır özellikle ABD'de ve dünya genelinde birçok ülkede artan eşitsizliğin politik sonuçları olacağını yazıyordum. Fakat eşitsizlik kötüleşmeye devam etti ve ABD'de ortalama yaşam beklentisinin düşmekte olduğu gibi çarpıcı veriler almaya başladık.

Geçtiğimiz yıl Anne Case ve Angus Deaton tarafından yapılan bir çalışmada öncesinden bu sonuçların görüneceğine işaret ediyordu. Araştırma nüfusun büyük bir çoğunluğunun - ABD'nin nispeten eski ve ağır sanayilerini barındıran kuzey ve kuzeydoğu bölgelerindeki 'Ameri-

Trump, ekonominin temel kurallarını hiçe saymak isteyebilir ve büyücü ekonomisine başvurmak isteyebilir. Ama yapamaz. Fakat yine de dünyanın en büyük ekonomisi 2017 ve sonrasında meçhul politik sulara dalıyor ve bir tahmin yapmak çılgınca olur. Ama net olan bir şey var: Sular bir süre daha dalgalı olacak ve bu yolda hepsi olmasa da çok gemi batacak.

ka'nın öfkeli insanları' da dahil - yaşam beklentileri düşüşteydi.

Toplumun alt yüzde 90'lık kısmının gelirlerinin otuz yıla yakın bir süredir duraksaması ve büyük bir kısmının düşüşte olmasıyla birlikte sağlık verileri de ülkenin büyük bir kısmı için durumun çok iyi olmadığını tasdik etti. Amerika bu durumun uç noktalarından biri olsa da durum başka yerlerde de çok farklı değildi.

Ama tüm bunların politik sonuçları olacağı kesin gibi görünse de şekli ve zamanlaması hiç net değildi. ABD'de bu tepki patlaması neden tam da ekonomi rayına oturuyor gibi görüldüğünde geldi de daha önce gelmedi? Ve bu tepki neden kendini sağ kanata bir yalpalanma olarak gösterdi? Sonuçta işini kaybeden onca insana yardımı engelleyen küreselleşmeyi ısrarla destekleyen cumhuriyetçilerin ta kendisiydi.

Trump, ruh halini iyi kullandı

26 eyalette Medicaid'in genişlemesini reddeden, dolayısıyla piramidin en dibindekilere sağlık sigortası sağlamak istemeyen cumhuriyetçilerin kendisiydi. Peki nasıl oluyor da bu işin sonunda zaferi kazanan kişi hayatını diğerlerinden faydalanarak kazanan, açık bir şekilde payına düşen vergiyi ödeyemediğini söyleyen ve vergiden kaçınmayı övünülecek bir şey olarak gören biri oldu?

Donald Trump mevcut ruh halini çok iyi kullandı: işler yolunda gitmiyordu ve birçok seçmen değişim istiyordu. Şimdi istediklerini alacaklar. Artık eski tas eski hamam olmayacak. Fakat daha önce neredeyse hiç bu kadar belirsizlik olan bir dönem olmamıştı. Trump'ın hangi politikaları izleyeceği hala bir muamma. Hangileri başarılı olacak ve hangilerinin sonuçları olacak sorularına gelemiyoruz bile...

Trump bir ticaret savaşına girme konusunda kararlı görünüyor. Ama Çin ve Meksika nasıl bir tepki verecek? Trump şunu iyi anlamalı, önerileri Dünya Ticaret Örgütü kurallarını ihlal ediyor. Ama muhtemelen

Trump DTÖ'nün ABD aleyhinde karar almasının uzun süreceğini de biliyor. O zamana kadar da ABD'nin cari hesapları dengelenmiş olabilir.

Ama bu oyun iki kişilik. Çin de benzer eylemlere geçebilir ki bu tepkiler hemen göze çarpmayabilir. Eğer bir ticaret savaşı çıkarsa ne olur?

Çok gemi batacak...

Trump'ın kazanacağına inanması için bazı sebepler yok değil. Nihayetinde Çin ABD'ye yaptığı ihracata, ABD'nin Çin'e ihracatlarına olduğundan daha bağımlı. Bu da ABD'ye bir koz veriyor. Fakat ticaret savaşı toplamı sıfır olan bir oyun değildir. ABD'nin de kaybetme ihtimali yüksek.

Çin misilleme yaparken daha etkin bir hedefleme yaparak akut politik bir acıya neden olabilir. Ve Çinliler politik olarak ABD'nin ve Amerikalıların canını yakma konusunda daha iyi bir konumda olabilir. Hangi taraf acıya daha fazla katlanacak bilemiyoruz. Sıradan vatandaşları zaten uzun bir süredir acı çekmiş olan ABD mi yoksa tüm bu krizli yıllara rağmen yüzde 6 büyüme gösteren Çin mi?

Daha geniş toparlayacak olursak Cumhuriyetçi/Trump gündemi, zengine normal cumhuriyetçi mantığından daha da fazla destek olacak vergi indirimleri, Reagan dönemi refahın damlama teorisine dayanmaktadır ki bu teori hiçbir zaman işe yaramamıştır. Ateş püsküren söylemler ya da gecenin üçünde atılan tweetler Reagan devriminde geride bırakılanların öfkesini bir süreliğine dindirebilir. Ama bu ne kadar sürer ki? Sonrasında ne olacak?

Trump ekonominin temel kurallarını hiçe saymak isteyebilir ve büyücü ekonomisine başvurmak isteyebilir. Ama yapamaz. Fakat yine de dünyanın en büyük ekonomisi 2017 ve sonrasında meçhul politik sulara dalıyor ve bir tahmin yapmak çılgınca olur. Ama net olan bir şey var: Sular bir süre daha dalgalı olacak ve bu yolda hepsi olmasa da çok gemi batacak.